

#### 4. Η ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΣΤΟΝ ΟΙΚΟ ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ

**"Εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν εἶπε.... πορεύσομαι πρὸς τὸν πατέρα μου"**  
(Λουκ. ιε' 17)

1. Δύο εἶναι οἱ τρόποι μέ τούς ὁποίους ὁ ἄνθρωπος, ὡς τέκνον Θεοῦ, εἶναι δυνατόν νά ἀπομακρυνθῇ ἀπό τόν Θεόν. Μέ τήν ἁμαρτία καί τήν αἵρεση.

Καί τά δύο αὐτά εἶδη τῆς ἀνταρσίας τοῦ ἀνθρώπου ἔχουν ὡς προϋπόθεση τήν ἐλεύθερη βούλησή του καί διαπράττονται μέσα σέ μιᾶ ἐσφαλμένη αὐτοσυνειδησία, γι' αὐτό καί τόν καθιστοῦν ὑπεύθυνον ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. *"Οὐδένα ὁ Θεός ἀναγκάζει μή βουλόμενον πειθαρχεῖν"*<sup>1</sup>. "Ὅποιος φέρει βαρέως τήν κηδεμονία τοῦ Θεοῦ Πατρός ἀφήνεται ἐλεύθερος νά ἀποδημήσει. Κατά συνέπειαν καί ἡ ἐπιστροφή, ἡ ἀποκατάσταση τῆς ἁρμονικῆς αὐτῆς σχέσεως τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τόν Θεόν εἶναι ὑπόθεση, ὅχι μόνον τῆς Χάριτος τοῦ Θεοῦ, ἀλλά καί τῆς πρωτοβουλίας, τῆς ἀποφάσεως καί τῆς μεταμέλειας - μετανοίας τοῦ αὐτονομηθέντος ἀπό τόν Θεόν ἀνθρώπου. Ἐξ ἄλλου, ὁ Θεός ἀγάπησε ἀπείρως τόν ἄνθρωπον, *"ὥστε τόν υἱόν αὐτοῦ τόν μονογενῆ ἔδωκεν"* (Ἰωάν.3, 16) ὑπέρ τοῦ κόσμου καί *"πάντας ἀνθρώπους θέλει σωθῆναι"* (Α' Τιμ.2, 4) καί *"ἑαυτὸν ἀρνήσασθαι οὐ δύναται"* (Β' Τιμ.2, 12). Ἡ Νέα Διαθήκη τοῦ Θεοῦ μέ τόν ἄνθρωπον, ὑπογεγραμμένη διά τοῦ Τιμίου αἵματος τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, ἐξαλείφει κάθε *"χειρόγραφον"* τῶν ἁμαρτιῶν μας (Κολ. β' 14) καί ἀποκαθιστᾷ τήν *"στολήν τήν πρώτην"* δηλαδή ἀνακαινίζει τό *"κατ' εἰκόνα"*, ὥστε ὅποιος *"ἔλθει εἰς ἑαυτόν"* ἐξ ἁμαρτίας ἢ ἐκ πλάνης εἶναι δεκτός ἀπό τόν Πατέρα καί μπορεῖ νά πορευθῇ ἀπρόσκοτα πρὸς τό *"καθ' ὁμοίωσιν"* καί νά κατακτήσῃ τήν *"ἡ-τασμένην ἡμῖν βασιλείαν ἀπό καταβολῆς κόσμου"*.

Διάκριση καί προσωποληψία δέν ὑπάρχει στόν Θεό. Οἱ ὅποιοι μεταννοημένοι, πρώην *"ἄσωτοι υἱοί"* καί τήν *"πρώτην στολήν"* ἐνδύονται καί τόν ἁρραβώνα τῆς βασιλείας ἐγχειρίζονται. Αὕτη εἶναι ἡ δύναμη τῆς μετανοίας, αὐτό εἶναι τό ἀσύλληπτο μέγεθος τῆς Θείας φιλανθρωπίας.

2. Στήν παραβολή τοῦ *"ἀσώτου υἱοῦ"*, στό Εὐαγγέλιο αὐτό τῆς ἀάπης τοῦ Οὐρανίου Πατρός, προβάλλεται τό τρεπτό τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ἀλλά συγχρόνως ἀνατρέπεται κάθε ἀπαισιόδοξη σκέψη ἀπελπισίας καί ἀπογνώσεως. Μπορεῖ ὁ *"νεώτερος υἱός"* δηλαδή ὁ πλέον ἄπειρος, ἀπρόσεκτος, ἀνυποψίαστος, ἢ καί ἐπιπόλαιος ἢ ἀστήρικτος στήν πνευματική ζωή ἢ στήν πίστη ἄνθρωπος νά *"ἀποδημήσῃ μακράν"* τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Ὅμως, ἐφ' ὅσον *"ἔλθῃ εἰς ἑαυτόν"* τότε ὁ Οὐράνιος καί εὐσπλαχνος Πατήρ, ὁ *"ἐτάζων καρδίας καί νεφρούς"* καί *"μετανο-*

<sup>1</sup> Ζιγαβηνός, παρά Π. Τρεμπέλα, Ὑπόμνημα εἰς τό κατά Λουκᾶν Εὐαγγέλιον, Ἀθῆναι 1952, σ. 450.

ὦν ἐπὶ κακίαις ἀνθρώπων" καὶ ἀναμένων τὴν μετάνοιαν καὶ ἐπιστροφὴν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, πρῶτος "τρέχει" γιὰ νὰ ἐγκαλισθῇ τὸν ἀγαπημένον πάντοτε ἔστω καὶ ἄσωτον υἱὸν Του: "Ἐτι δὲ αὐτοῦ μακρὰν ἀπέχοντος εἶδεν αὐτόν ὁ Πατήρ αὐτοῦ καὶ εὐσπλαχνίσθη καὶ δραμὼν ἐπέπεσεν ἐπὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ κατεφίλησεν αὐτόν". "Ὅταν τὸν ἀπολωλὸτα διασῶσαι δέη, (λέει ὁ ἱ. Χρυσόστομος) οὐ δικαστηρίων καιρός, οὐδὲ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως, ἀλλὰ φιλανθρωπίας καὶ συγγνώμης μόνον".

Οἱ μόνες λέξεις πού ἐχρησιμοποίησε ὁ εὐτυχὴς πατήρ ἦταν "ὁ υἱός μου", "τέκνον", "ὁ ἀδελφός σου", ὁ πρῶην "νεκρός" πού ἀνέζησε ὁ πρῶην "ἀπολωλός" πού εὐρέθη.

**3.** Στὴν παραβολή τοῦ "ἀσώτου υἱοῦ" προβάλλεται ἀπὸ τὸν Κύριο ἡ ἀνθρώπινη πλευρά στοῦ κεφάλαιο τῆς Χάριτος καὶ τῆς σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου: ἡ μετάνοιά του, ἡ ἀλλαγὴ τῆς καρδίας καὶ τῆς διανοίας του. Ἡ ἀπόφασή του νὰ ἀναγνωρίσῃ τὴν δραματικὴ του κατάστασι μακρὰν τῆς παρουσίας καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ. Στὶς δύο προηγούμενες παραβολὰς τοῦ ιε' κεφαλαίου τοῦ Λουκᾶ προβάλλεται περισσότερο ἡ θεία πλευρά τῆς Χάριτος. Ἡ ἀναζήτησι καὶ ἡ σωτηρία τοῦ πλανηθέντος προβάτου ὑπὸ τοῦ κακοῦ ποιμένος καὶ ἡ ἀνεύρεσι τῆς ἀπωλεσθείσης δραχμῆς προβάλλουν τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ πού ἀναζητᾷ καὶ "καταδιώκει" μὲ τὸ ἔλεός Του τὸν ἁμαρτωλό, διότι "οὐ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν".

Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ προσφέρονται στὸν ἁμαρτωλό ἄνθρωπο ἀφειδόμενα καὶ ἀπροϋπόθετα χωρὶς ὅρους: "ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς" (Α' Ἰωάν. δ' 19). "Συνίστησιν δὲ τὴν ἑαυτοῦ ἀγάπην εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός ὅτι ἔτι ἁμαρτωλῶν ὄντων ἡμῶν Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν ἀπέθανεν" (Ρωμ. ε' 8).

Καὶ μέσα ἀπὸ τὰ ἀνεπανάληπτα αὐτὰ θεῖα κείμενα φαίνεται πόσο διαφέρουν μεταξύ τους ἡ δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ ἀπὸ τὴν δικαιοσύνη τῶν ἀνθρώπων. Σημειώνει ὁ μακαριστὸς Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Χριστόδουλος: "Ποτέ του δέν κατόρθωσε ὁ ἄνθρωπος νὰ φέρῃ ἀπ' εὐθείας τὸν πεσμένο στὴν ἀνόρθωσι χωρὶς προηγουμένως νὰ τὸν περάσῃ ἀπὸ τὴν ἐξιλαστήριον κριτικὴν του. Ὅση κι ἂν διέθετε διάθεσι συγγνώμης καὶ ἐπιεικειάς, πάντοτε ὑπεχρέωνε τὸν ἔνοχο καὶ ἁμαρτωλό, καίτοι μετανοοῦντα νὰ διανύσῃ, γιὰ τὴν ἀποκατάστασί του πορεία μεγαλύτερη καὶ ὀδυνηρότερη ἐκείνης πού ἐβάδισε ἀποστατῶν. Πάντοτε ὁ ἄνθρωπος, κρίνοντας τὸν ἄλλον μὲ τὰ ἀνθρώπινα μέτρα, ἔθεσε σὰν προϋπόθεσι τῆς συγγνώμης, τὴν ἱκανοποίησι τῆς Δικαιοσύνης μὲ τὴν ἄρσιν τοῦ σταυροῦ τοῦ λυτρωμοῦ καὶ τὸν ὑπεχρέωσε νὰ διορθώσῃ τὴν στιγμιαία παρεκτροπὴν του

μέ μακροχρόνια ποινή"<sup>2</sup>. Τοῦτο εἶναι ἀσυμβίβαστο καί ξένο πρὸς τὴν ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.

4. Ἐνεκα ὅμως τῆς ἀνθρώπινης μικροψυχίας μας πρὸς τὸν συνάνθρωπό μας, εἴτε αὐτός θεωρεῖται «ἀμαρτωλός» εἴτε «πλανεμένος στὴν πίστη», στεκόμαστε συχνά ἀπέναντί του, ὡς ὁ Φαρισαῖος ἔναντι τοῦ Τελώνη, ἢ ὡς ὁ "πρεσβύτερος υἱός" ἔναντι τοῦ "νεωτέρου". Ἐκδηλώνουμε, ἐνίοτε μάλιστα καί ἐνσυνείδητα, τὴν ἴδια συμπεριφορά καί τό ἴδιο πνεῦμα τοῦ πρεσβυτέρου υἱοῦ. Ἀξιῶνουμε νά ἔχωμε ἐπὶ τῆς "οὐσίας", ἐπὶ τῶν ἀποφάσεων τοῦ Πατρός μας, δικαιώματα ὅπως ἀξίωσε καί ὁ "πρεσβύτερος υἱός". Ἀντιτάσσομε μάλιστα στὸν Οὐράνιο Πατέρα μας ὅτι "οὐδέποτε ἐντολήν σου παρῆλθον". *"Τό παράδειγμα τοῦ μεγαλυτέρου υἱοῦ φανερῶνει πῶς ὁ ἄνθρωπος εὐκόλα διατρέχει τὸν κίνδυνο νά βρίσκεται μὲν στό "σπίτι" τοῦ Θεοῦ, στὴν Ἐκκλησία, καί ὅμως νά εἶναι ἀποξενωμένος ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ"*<sup>3</sup>. Ἀντὶ νά "ἔλθωμε εἰς ἑαυτούς" καί νά ἔχομε πλήρη συναίσθηση τῆς μικρότητός μας καί τῆς ἀναξιότητός μας, ρίχνουμε τὰ λάθη στὸν Πατέρα μας καί Τοῦ ζητᾶμε μέ ἀλαζονικό τρόπο, νά ἔχουμε καί λόγο στό πῶς Ἐκεῖνος θά κρίνει καί θά δεχθῇ κάθε ἐπιστρέφοντα "ἄσωτον υἱόν".

Δέν μᾶς ἀρκεῖ τό ὅτι ἐμεῖς εἴμαστε τέκνα Θεοῦ, εὐτυχεῖς στὴν ὑπηρεσία τοῦ Πατρός, καί ὅτι ἀπολαμβάνομε τὴν Χάρη τοῦ Θεοῦ καί τίς ἀμέτρητες δωρεές Του μέσα στὴν Ἐκκλησία. Θέλομε νά ἔχωμε καί τό μονοπώλιο, πρᾶγμα πού δείχνει ἑλλειψη ἀγάπης, χωρὶς τὴν ὁποία "εἴμαστε οὐδέν".

#### 5. Ἐπίλογος

Ἡ ἀνταρσία καί ἡ ἀπομάκρυνση τοῦ Ἀδάμ ἀπὸ τὸν Θεό, ὅ,τι δηλαδή ἀποκαλοῦμε *"προπατορικὸν ἀμάρτημα"*, συνετελέσθη ὄχι ἐπὶ ἠθικῆς βάσεως, ἀλλὰ ἐπὶ ἐκκλησιαστικῆς. Δηλαδή ἀπὸ τὴν κοινωνία καί τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Προτίμησε τό *"εὐαγγέλιο τοῦ ὄφους"*, δηλαδή ὅτι μπορεῖ νά ζήσει μακριά ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καί ξεγελάστηκε αὐτάρεσκα ἀπὸ τὴν ὑπόσχεση τοῦ Πονηροῦ, ὅτι *"θεοὶ ἔσσεσθε"*. Αὐτό συμβαίνει συχνά καί στὸν σύγχρονο ἄνθρωπο, ἰδιαίτερα ὅταν ἐνστερνίζεται τίς ἐωσφορικές δοξασίες τῶν σειρήνων τῆς λεγομένης *"Νέας Ἐποχῆς"*, τό δόγμα τῆς ὁποίας εἶναι ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι θεός κατ' οὐσίαν. Εἶναι λοιπὸν δεδομένη ἡ ἀνταρσία του, ἀφοῦ μ' αὐτό τὸν τρόπο καταργεῖται ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ καί νόμος εἶναι τό θέλημα τοῦ ἴδιου τοῦ ἀνθρώπου. Ἄθεος γιὰ τὴν *"Νέα Ἐποχή"* δέν εἶναι πλέον αὐτός πού δέν πιστεύει στὸν Θεό, ἀλλὰ αὐτός πού δέν πιστεύει στὸν ἑαυτό του. Ἐτσι ὁ αὐτονομημένος σύγχρονος ἄνθρωπος ἐπιλέγει νά ζῇ ὑλιστι-

<sup>2</sup> Χριστοδούλου Παρασκευαῖδη Μητροπολίτου Δημητριάδος, Κυριακάτικοι Ἀντίλαλοι, Ἀθῆναι, σσ.127-128)

<sup>3</sup> Κ. Γρηγοριάδη, Λόγος καί ὕπαρξη, Ἀθῆναι, σ. 135.

κά, εὐδαιμονιστικά, ἀπάνθρωπα, χωρίς ἠθικούς νόμους καί φραγμούς. Ἡ σύγχρονη νέα αὐτή κατάσταση τῆς ἀνταρσίας τοῦ ἀνθρώπου δέν εἶναι βεβαίως ἄσχετη μέ τήν πρώτη δηλαδή τήν διάσπαση τῆς κοινωνίας του μέ τόν Θεό, ἀφοῦ τό κύριο ἀξίωμα τοῦ ἀνθρώπου τῆς "Νέας Ἐποχῆς" εἶναι *"ζῆσε ὅπως θέλεις, κάνε ὅ,τι θέλεις, πέθανε ὅπως θέλεις, αὐτός εἶναι ὁ νόμος"*.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅμως, πλασθεῖς *"κατά τήν εἰκόνα"* τοῦ Θεοῦ, δηλαδή ἔχοντας ὡς τέλει ἀρχέτυπό του τόν Ἰησοῦν Χριστόν, ὁ Ὅποῖος εἶναι *"ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου"* (Κολ. α' 15) οὐδέποτε παύει νά εἶναι *"υἱός Θεοῦ"*, ἀκόμη καί ὅταν ἀμαυρώνεται τό *"κατ' εἰκόνα"* του. Γι' αὐτό καί ὁ Θεός ἀναμένει πάντοτε τήν ἐπιστροφή στό σπίτι τοῦ ἀμαρτωλοῦ ἢ πλανεμένου υἱοῦ Του. Ἀπό τήν παραβολή τοῦ ἀσώτου, ἀλλά καί ἀπό ὁλόκληρο τό σωτηριῶδες κήρυγμα καί τό ἔργο τοῦ Κυρίου μας φανερώνεται ἡ ἀνεκτίμητη ἀξία τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Τόση πού *"χαρά ἐν τῷ οὐρανῷ ἔσται ἐπὶ ἐνὶ ἀμαρτωλῷ μετανοοῦντι"* (Λουκ. ιε' 7).

Ἡ ἀγάπη τοῦ Οὐρανίου Πατέρα μας γιά κάθε ἄνθρωπο εἶναι δεδομένη καί ἀποτελεῖ τήν δύναμη καί τήν ἐλπίδα κάθε ἀγωνιζομένου Χριστιανοῦ, ἰδιαίτερως ἐκείνου πού παραστράτησε, ἀκουσίως ἢ ἐκουσίως, στόν δρόμο τῆς ἀμαρτίας ἢ τῆς πλάνης. Ὁ μετανοημένος *"ἄσωτος υἱός"* εἶναι ἐξ ἴσου ἄξιος τῆς θείας ἀγάπης ὅπως καί ὁ *"πρεσβύτερος"*. Ἡ ἀποδημία του εἰς *"χώραν μακράν"* δέν τοῦ στερεῖ τό δικαίωμα νά ξαναβρεθῇ μέσα στό πατρικό σπίτι, στήν Ἐκκλησία, μαζί μέ τόν *"πρεσβύτερο υἱό"*. Ἡ ἐπιστροφή ὅμως ἀπαιτεῖ γεναιότητα ψυχῆς, πού εἶναι τό σωτήριο ἀποτέλεσμα τῆς ταπείνωσης, τῆς ἐμπρακτοῦς μετάνοιας, τῆς συναίσθησης καί ἀναγνώρισης τῆς ἀποτυχίας μας: *"Ἀναστάς πορεύσομαι πρός τόν πατέρα μου καί ἐρῶ αὐτῷ· πάτερ, ἤμαρτον εἰς τόν οὐρανόν καί ἐνώπιόν καί οὐκέτι εἰμί ἄξιος κληθῆναι υἱός σου"*. Οὔτε ἡ πλάνη στήν πίστη οὔτε ἡ ἀμαρτία ἔχουν τήν δύναμη νά καταργήσουν τήν σχέση κάθε *"υἱοῦ"* μέ τόν Οὐράνιο Πατέρα καί νά ἀνακόψουν τήν ἐπιστροφή στόν Οἶκο τοῦ Πατρός σέ ἕναν μετανοημένο ἐπιστρέφοντα υἱό. Πάντοτε ὑπάρχει ἡ ἐλπίδα τῆς ἐπιστροφῆς στήν Ἀλήθεια καί στήν σωτηρία. Ἡ ἀπέραντη ἀγάπη τοῦ Πατρός γιά κάθε πλάσμα Του ἀναμένει αὐτή τήν ἐπιστροφή: *"καί δραμῶν (ὁ πατήρ, πρῶτος) ἐπέπεσεν ἐπὶ τόν τράχηλον αὐτοῦ καί κατεφίλησεν αὐτόν"*. *"Ἐν τούτῳ ἐστίν ἡ ἀγάπη, οὐχ ὅτι ἡμεῖς ἠγαπήσαμεν τόν Θεόν, ἀλλ' ὅτι αὐτός ἠγάπησεν ἡμᾶς καί ἀπέστειλε τόν υἱόν αὐτοῦ ἰλασμόν περί τῶν ἀμαρτιῶν ἡμῶν"* (Α' Ἰω. δ' 10). Ὡς *"υἱοί τοῦ Θεοῦ κατά χάριν"* εἴτε στήν τάξη τοῦ *"πρεσβυτέρου"* εἴτε στήν τάξη τοῦ *"νεωτέρου"* υἱοῦ βρισκόμαστε, εἴμαστε κεκλημένοι στό *"Δεῖπνον τῆς Βασιλείας"*, χωρίς ἐξαίρεση.

Ἦς δεχθοῦμε λοιπόν ἀνεπιφύλακτα τό μήνυμα τῆς παραβολῆς τοῦ "ἀσώτου υἱοῦ", καί ἄς τήν ἐρμηνεύσουμε, ὅπως εὖστοχα ἔχει χαρακτηριστεῖ, δηλαδή ὡς τήν σύνοψη ὁλοκλήρου τοῦ Εὐαγγελίου τῆς Χάριτος, τό ὅποῖο μᾶς διδάσκει τόν ἀσφαλῆ δρόμο καί τρόπο τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας μας.